

med en undskyldning. Sådan for en sikkerheds skyld. Når det er sagt, må det vel indrømmes, at de fleste danskere er vagt ligeglade.”

Erindringen om rigsfællesskabet er gået tabt. De islandske sagaer har ikke status af dansk urkraft læn- gere. Hvad er grunden til hukommelsestabet? Ifølge Guðmundur Hálfðanarson udgjorde den islandske nationalisme ikke nogen trussel mod den danske identitet, men understøttede de argumenter, som lå til grund for den dansk-tyske grænsedragning i 1920. De islandske selvstændighedskrav blev aldrig for alvor anfægtet af den danske regering, og uafhængigheden virkede nærmest som en naturlig og uundgåelig følge af den generelle udvikling i det 20. århundrede. Måske skulle Danmark alligevel have tilbudt Island til Preussen i 1864.

I Nordatlanten er Danmark en stor nation. Færøerne og Grønland indgår i rigsfællesskabet, og den oprindelige befolkning i Grønland kan med god ret hævde, at den er blevet styret fra København som en koloni. En historisk gennemgang af den dansk-islandske forbindelse påviser en anden relation.

Eftertanke

”Vi ved, at forbindelsen mellem de to lande ikke altid har været tolket på den venligste måde, men nu har emotionerne lagt sig, og i dag er der et usynligt kulturbånd mellem Island og Danmark.” Sådan sagde Islands tidligere præsident Vígdís Finnbogadóttir i 2008. Hun glædede sig over, at et mere nuanceret billede af fortiden havde erstattet grundmyten og revurderet fremstillingen af Island som offer for dansk dominans og udbytning.

Fællestiden dukker af og til frem i offentligheden – mest i sportslige sammenhænge, når landsholdene i håndbold eller i fodbold tørner sammen. Men

der var også interesse for Island og for den islandske historie i forbindelse med den fremadstormende islandske økonomi i 00'erne. Det var næsten, som om islandske forretningsmænd opkøbte hele Danmark – fra Magasin du Nord til landets banksektor.

I 2006 holdt den islandske præsident Ólafur Ragnar Grímsson (1943-) et foredrag, hvor han forklarede, hvordan den moderne, succesfulde forretningsmand var formet af fortiden. Den islandske velfærd havde rod i den islandske kultur, som vikingerne havde skabt. Vikingernes liv var ofte chancebetonet og præget af hårdt arbejde. De rejste ud og vendte hjem til hæder og respekt. Ikke et ord sagde præsidenten om fællestiden, han talte kun om den slående lighed mellem vikingerne og finansfolkene. Måske led denne tolkning af islandsk identitet et knæk under finanskrisen fra 2008.

I dag kan historien om det dansk-islandske rigsfællesskab og dets opløsning tjene som eksempel. I det 21. århundrede sprænges mange lande, som er blevet holdt sammen af mere eller mindre åbenlyse grunde. Når processen er blevet sat i gang, skal man have fokus på de forskellige historiesyn. De skaber misforståelser og opbygger nationalistiske grundmyter, der ikke handler om, hvordan fortiden var, men er argumenter for de ønskede forandringer.

Den historiske forbindelse mellem Danmark og Island er fuld af skiftende grundmyter. Lag på lag ligger de oven på den historiske forskning. Når følelserne falder til ro, kan man anskue fortiden mere nøgternt og diskutere fælles problemstillinger. Det viser det dansk-islandske eksempel. I 1835, godt 30 år efter den islandske revolution, kunne Jørgen Jürgensen se tilbage på sin rolle med sindsro: ”Jeg mener med tilfredshed at vide, at de love og vedtægter, jeg udformede, for størstedelens vedkommende stadig er i kraft og uændrede til i dag.” Der er altid

nuancer at tage hensyn til, men Jürgensen havde ret i en ting: Begivenhederne i 1809 gav for første gang islændingene en alternativ styreform i forhold til rigsfællesskabet.

”I dag drejer det sig ikke længere om bestemte politiske holdninger, men om at genfinde den nationale identitet og stolthed.”

Sådan sagde forfatteren Einar Már Guðmundsson (1954-) til *Ritzaus Bureau* efter finanskrisen. Den globale verden udfordrer de nationale identiteter. Dansk og islandsk kultur er blevet international, og det er vanskeligt at se, hvad der adskiller dem fra andre vestlige kulturer.

Rigsfællesskabets historie viser, hvordan nationalitet kan udvikle sig til en ideologisk slagmark, og hvordan to små nationer trods fælles udgangspunkt kan opbygge forskellige nationale grundmyter. I det 21. århundredes omvæltninger er det en nyttig viden, der kan ruste borgerne mod nationalistisk propaganda. Nationalitet er ikke en trussel mod andre, men en måde at forstå verden på og søge nye fællesskaber.